

Autorský zákon a nová média

Případ studenta fakulty sociálních studií, který vložil naskenovanou knihu do Poskytovny v Informačním systému MU (IS) a z podnětu pedagogů byl předvolán před disciplinární komisí, vyvolal v akademické obci Masarykovy univerzity nemalý rozruch a otevřel řadu otázek. Mimo jiné, jak je to vlastně s vystavováním studijních materiálů na ISu.

Jsem učitel. Co můžu vystavit?

Autorský zákon praví, že do autorských práv nezasáhne ten, kdo užije dílo při vyučování pro ilustrační účel, jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, a nepřesáhne rozsah odpovídající sledovanému účelu. Vždy je ovšem nutné uvést, jméno autora, název díla a pramen.

„Ilustrační účel je splněn jednoduše tím, že je dílo užito proto, aby vyučující osvětlil probírané téma, něco ilustroval na konkrétním příkladě. V souladu s tímto ustanovením ale rozhodně není užití díla pouze z důvodu usnadnění přístupu k tomuto dílu,“ vysvětlila Jana Klimentová z právního odboru Rektorátu MU a doplnila, že je na posouzení každého vyučujícího, zda se pohybuje v rámci zákonné citace či mimo něj.

Podle Michala Koščíka z Ústavu práva a technologií Právnické fakulty MU vyučující nemůže studentům například v prezentaci ukázat fotografii jenom proto, že se mu líbí, ale proto, že na fotografii je něco, co by studenti měli vidět, aby lépe pochopili učivo.

Sekce FAQ k autorskému zákonu na elportálu pod níže uvedeným odkazem v této věci pedagogům radí: „Je vhodné nepřímo ‚odůvodnit‘ užití díla, např. úvodem, zařazením do přednášky k určitému tématu apod.“ a dále, že je třeba zajistit, aby přístup k dílu měli jen studenti daného předmětu, pro jehož vyučování je dílo užito, v nezbytně nutném rozsahu a po omezenou nezbytně nutnou dobu.

Jsem student. K čemu jsou Poskytovny?

Poskytovny mají podle prorektorky pro informační technologie Ivany Černé sloužit k tomu, aby si studenti mohli v rámci solidární svépomoci vzájemně poskytovat různé materiály k výuce, například své zápisky z přednášky, výpisky z literatury či odkazy na web. „Kromě aktuálních studentů předmětu je využívají i studenti, kteří zvažují, zda si zapsat daný předmět, často i studenti, kteří si chtějí před státnicemi osvěžit poznatky z předmětu anebo si přečíst aktuální materiály,“ nastínila možnosti Černá.

Soubory uložené v Poskytovnách jsou přístupné všem přihlášeným uživatelům ISu pro čtení. Vkládat je mohou jen zapsaní studenti předmětu, před zahájením výuky v semestru všichni zaregistrovaní. Data v Poskytovně zůstávají trvale. Pravidlem pro Poskytovny je, že se v nich nezobrazuje identita osoby, která soubory vložila. „Důvodem je zejména to, aby se student, který si myslí, že jeho materiály nejsou dostatečně kvalitní, nebál své poznámky vystavit, protože bude podroben kritice,“ vysvětlila Černá.

Výhodou aplikace oproti jiným úložištím mimo univerzitní síť má být skutečnost, že k materiálům mají přístup i vyučující, kteří mohou na umístěné podklady reagovat. Ty, které považují ze studijního hlediska za mylné či za relevantní, mohou třeba v diskusním fóru nebo na přednášce zavrhnout či naopak doporučit.

Proč nemůže student vystavovat studijní materiály jako učitel?

Výklad zákona to neumožňuje. Autorský zákon dává sice možnost užití díla při vyučování pro ilustrační účel, podle Michala Koščíka ale student neuskutečňuje výuku ostatních studentů.

„Nemůže se spolehnout na stejný paragraf jako vyučující. To znamená, že pokud student vloží do Poskytovny cizí dílo, nemůže se jednat o užití díla pro ilustrační účel,“ soudí právník. To ovšem neznamená, že studentské poznámky v Poskytovnách nemohou obsahovat citace. „Tato díla samozřejmě mohou obsahovat citace částí jiných děl. Protože poznámky nejsou kvalifikační prací, nemusí mít formát obvyklý u seminárek. Student je povinen uvést jméno autora, název díla a pramen, forma citace však není zákonem předepsaná,“ doplnil Koščík.

Kde hledat víc informací

Dobrym základem pro správné pochopení, jak nakládat s díly chráněnými autorským zákonem, je výklad umístěný v elportálu ve veřejné části ISu na webové adrese: http://is.muni.cz/elportal/a_zakon/ včetně dalších odkazů. Způsobem, jak materiály vystavovat se věnuje také oddíl nápovědy v autorizované části ISu pod odkazem <https://is.muni.cz/auth/help/komunikace/materialy>. Obecně je také vhodné seznámit se s Pravidly užívání počítačové sítě MU dostupnými na webové adrese https://is.muni.cz/auth/faq/smernice_mu1.pl.
David Povolný

Zdroj: <<http://info.muni.cz/images/pdfmuni/muni0610.pdf>, str. 5>